<<Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման ապահովում >>

ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ << Ծաղկունք բաց դպրոց >> հիմնադրամ

Թեմա՝ Ֆուտբոլի կարևորությունը մատաղ սերնդի դաստիարակության գործում

Վերապատրաստող,մենթոր՝ Արմենուհի Մելքոնյան

ՈՒսուցիչ՝ Գոհար Խաչատրյան

2023

Բովանդակություն

1. Ներածություն----------3
2. Ֆուտբոլ----------5
3. Ֆուտբոլի դաշտ----------6
4. Ֆուտբոլի գնդակ----------10
5. Ֆուտբոլային լավագույն խաղացողներ----------13
6. Եզրակացություն----------20
7. Առաջարկություն----------22
8. Օգտագործված գրականություն----------23

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը՝

Հայաստանի հանրապետության << Կրթության մասին օրենքի>> առաջին գլխի 4-րդ << Կրթության բնագավառում պետական քաղաքականությունը >> հոդված 2-րդ կետում նախատեսված է. <<Կրթության բնագավառում պետական քաղաքականության հենքն ազգային դպրոցն է, որի գլխավոր նպատակը մասնագիտական պատշաճ պատրաստություն ունեցող և համամարդկային գաղափարներին տիրապետող համակողմանի զարգացած անձի ձևավորումն է։ Ինչպես տեսնում եք, համակողմանի զարգացած անձի ձևավորումը գտնվում է հասարակության ուշադրության կենտրոնում։ Այս գործընթացի, հատկապես դպրոցական տարիքի երեխաների շարժողական ընդունակությունների մշակման, բարոյահոգեբանական մթնոլորտի ձևավորման, աճող սերնդի առողջության ամրապնդման, դրական միջավայրի ստեղծման, հանրապետությունում ֆուտբոլ մարզաձևը զանգվածային դարձնելու և զարգացնելու նպատակով ՀՀ գիտության և

կրթության, մշակույթի և սպորտի նախարարության և Հայաստանի ֆուտբոլի Ֆեդերացիայի հետ համատեղ մշակվել է համալիր ծրագիր որը միտված է այս մարզաձևի ներառմանը հանրակրթական դպրոցի ուսումնական ծրագրերում։ Նախ նշենք, որ 2000 թվականից ֆուտբոլը հայաստանում սկսվում է զարգանալ, սկսեցին կառուցել նոր և վերանորոգել հին մարզադաշտերը։ 2000թ ՀՀ կառավարության որոշմամբ մարզադաշտը/ի նկատի ունենք Հանրապետական/ վերանվանվեց ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի շրջանավարտ, հայ ժողովրդի նվիրյալ զավակ Վազգեն Սարգսյանի անունով։ Սկսած 2002թ. հանրապետություն ֆուտբելի զարգացման նոր ուղիները ուրվագծվեցին, վերակառուցվեց Վ. Սարգսյանի անվան հանրապետական մարզադաշտը, Երևանի և

ֆուտբոլի մանկապատանեկան հանրապետական մարզադպրոցների մարզաբազաները և խաղադաշտերը։ Ֆուտբոլի ֆեդերացիան վերակառուցում է իր աշխատանքային գործունեությունը, մրցումներում կարգ ու կանոնի հաստատում,

խաղարկության, տեսչական միջազգային կապերի էլ ավելի ամրապնդում, մասնագետերի, մարզիչների փորձի փոխանակում, բարձրորակ գույքի և հանդերձանքի ձեռքբերում և այլն։ Հանրապետության ֆուտբոլում նորույթ է արտասահմանից մասնագետների հրավիրում ազգային հավաքական և ակումբների թիմեր՝ աշխատանքը ղեկավարելու և փորձի փոխանակման համար։ ՈՒրախալի փաստ է մի խումբ հայ ֆուտբոլիստների և մարզիչների արտասահմանյան թիմերում հանդես գալը, և արտերկրի ֆուտբոլիստների ներգրավումը հանրապետության առաջնություններում, գավաթի խաղարկությունում և միջազգային մրցաշարերում, որի հիմնական նպատակը ՀՀ-ում ֆուտբոլի զարգացումը էապես խթանելն է։ Հարկ է նշել, որ 2007թ. << ֆիզիկական կուլտուրա >> առարկայի չափորոշիչ ծրագրում ներառվել է նաև ֆուտբոլ մարզախաղը։ Սկսած 5-րդ դասարանից մինչև 12-րդ

դասարան այն << ֆիզիկական կուլտուրա առարկայի շրջանակներում դասավանդվում է որպես ֆիզկուլտուրային կրթության կարևորագույն բաղադրիչ։

Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է՝

- Զարգացնել ֆուտբոլ մարզախաղի վերաբերյալ գիտելիքները
- Կարևորել նրա դերն ու նշանակությունը աճող սերնդի համակողմանի զարգացման գործում

Խնդիրները.

- Նկարագրել ֆուտբոլ մարզաձևի դերը և նշանակությունը երեխաների համակողմանի զարգացման գործընթացում
- Ներկայացնել վերջին տարիներին տեղի ունեցած փոփոխությունները
- Ֆուտբոլի դաշտի առանձնահատկությունները
- Ֆուտբոլային խաղի առանձնահատկությունները
- Գնդակի կասեցման, վարման, խլման նետման առանձնահատկությունները

Նշված խնդիրներ լուծման համար կիրառել ենք հետևյալ մեթոդները

1. Գրական աղբուրների ուսումնասիրություն, ընդհանրացում, վերլուծություն։

2. Մանկավարժական դիտում։

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ֆուտբոլը գնդակով թիմային սպորտային խաղ է: Անգլերենից թարգմանած այն նշանակում է «ոտքի գնդակ»: Մեր դարաշրջանից դեռ շատ առաջ գնդակով խաղի բազմաթիվ տեսակներ են տարածված եղել հին Արևելքում (Եգիպտոս, Չինաստան) և անտիկ աշխարհում (Հունաստան, Հռոմ): Ժամանակակից ֆուտբոլի հայրենիքը Անգլիան է: Հենց այստեղ է, որ 1863թ. ստեղծվել է Ֆուտբոլի անդրանիկ ասոցիացիան և մշակվել խաղի կանոնները, որոնք հիմնականում պահպանվել են մինչև օրս: Բրիտանացիները գտան և ֆուտբոլի զոյատևման ու զարգացման կազմակերպական գլխավոր ձևերը: Այստեղ ծնվեց ֆուտբոլային առաջին ակումբը («Շեֆիլդ Յունայտեդ»), անցկացվեց գավաթի առաջին խաղարկությունը (1971 թ.) և ազգային անդրանիկ առաջնությունը (1888 թ.): Բրիտանական կղզիներում է տեղի ունեցել և ազգային հավաքական թիմերի առաջին խաղը (Անգլիա - Շոտլանդիա, 1872 թ. - 0:0):

1904 թ. եվրոպական մի շարք երկրների նախաձեռնությամբ ստեղծվեց ֆուտբոլային ասոցիացիաների միջազգային ֆեդերացիան (ՖԻՖԱ): Լատինական Ամերիկայի երկրները ՖԻՖԱ-ին սկսեցին միանալ 1912 թվականից: Ներկայումս ՖԻՖԱն իր մեջ միավորում է 145 երկրների ազգային ֆեդերացիաները և հանդիսանում է միջազգային սպորտային խոշորագույն կազմակերպություններից մեկը:

1908 թվականից ֆուտբոլը մտցվել է օլիմպիական խաղերի ծրագրի մեջ: Օլիմպիական առաջին երկու մրցաշարերում հաղթող է ճանաչվել Անգլիայի թիմը: 1924 թ. օլիմպիական խաղերը բաց արեցին համաշխարհային ֆուտբոլի զարգացման նոր փալը, դրեցին Եվրոպայի և Հարավային Ամերիկայի թիմերի հանդիպումների հիմքերը, մայրաքաղաքներ, որտեղ ֆուտբոլն առավել զարգացում ստացավ:

Աշխարհի առաջին չեմպիոնատը տեղի է ունեցել Ուրուգվայում 1930 թվականին: Այն հաղթանակ բերեց մրցաշարի կազմակերպիչներին: Սակայն աշխարհի առաջնություններում ուժեղագույն թիմը իրավամբ համարվում է բրազիլականը, որը հաղթող է ճանաչվել երեք անգամ (1958,1962, 1970 թ.թ):

Ֆուտբոլը Ռուսաստան են բերել անգլիացիները 19-րդ դարի վերջերին: 1897 թ. ստեղծվել է առաջին թիմը: Նախահեղափոխական Ռուսաստանում ֆուտբոլը թույլ էր զարգացած:

Փոփոխություններ

Վերջին երեք տարում ժամանակակից ֆուտբոլում մեծ փոփոխություն տեղի ունեցավ:

Ի հայտ եկավ <<VAR>> համակարգը:

Ի՞նչ է VAR-ը:

VAR –ը թույլ է տալիս դիտարկել չորս տեսակի վիճելի պահ. Կանոնների խախտումով խփված գոլ, 11 մետրանոցի նշանակման դրվագ, կարմիր քարտի սխալ ցուցադրում: Եթե տեսամրցավարը հայտնաբերում է ակնհայտ սխալ գլխավոր մրցավարի կողմից ապա հայտնում է նրան այդ մասին: Մրցավարը՝VAR հաղորդումից հետո կարող է ընտրել երեք տարբերակներից մեկը, իր որոշումը թողնել ուժի մեջ, հայտարարել դադարի մասին էկրանով դիտելու իրավիճակը կամ ընդունել տեսաօգնականի առաջարկությունը, չեղարկել սեփական որոշումը:

VAR համակարգը չընդունվեց թե ֆուտբոլիստների, թե մասնագետների կողմից: Մասնագետները կարծում են որ խաղի դադարեցումը բացասաբար է անդրադառնում ֆուտբոլիստների հոգեբանության վրա:

Եզրակացություն –

Խաղը չպետք է դադարեցվի, այլ VAR–ի մասնագետները իրենք պետք է տան վերջնական պատասխանը:

ժամանակակից տեխնիկայի դարաշրջանում երեխաներն ինքնուրույն կարողանում են ստեղծել իրենց երազանքի թիմը: Ստեղծում են տակտիկական և տեխնիկական պլաններ, համացանցի միջոցով կարողանում են ծանոթանալ թիմերի և ֆուտբոլիստների կյանքին ն գործունեությանը: ՀՀ ֆուտբոլի ֆեդերացիան պետք է մեծ ներդրում ունենա մանկապատանեկան ֆուտբոլի զարգացմանը մարզերում ն գյուղերում: Կազմակերպել ն անցկացնել դպրոցականների համայնքային ու մարզային մրցումներ: Լիահույս լինենք, որ հետևողական աշխատանքների շնորհիվ կունենաք հաջողություն և որակյալ աշխատանք ջանասիրաբար աշխատելու փորձառություն, պատասխանատվություն ցանկացած աշխատանքի կատարման ժամանակ:

Տուգանային հրապարակը

Յուրաքանչյուր դարպասասյունից դեպի անկյունային դրոշակը 5.5 մ հեռավորության վրա գծվում են 5.5մ ուղղահայացներ, որոնք միանում են դարպասային գծին զուգահեռ գծով: Այս տարածքը տուգանային հրապարակն է:

Անկյունային դրոշակները

Դրոշակները պետք է լինեն հարթ գագաթով և. ոչ պակաս, քան 1.5 մ բարձրությամբ: Դրանք պետք է տեղադրված լինեն խաղադաշտի յուրաքանչյուր անկյունում:

Դարպասները

Դարպասները պետք է տեղադրված լինեն դիմային գծի կենտրոնում՝ անկյունային դրոշակներից հավասար հեռավորության վրա: Դարպասասյուների միջև ընկած հեռավորությունը 7.32 մ է, իսկ հեծանի բարձրությունը գետնից՝4.44մ: Դարպասասյուները և հեծանը չպետք է գերազանցեն 12 սմ:

Ֆուտբոլային դաշտ, ֆուտբոլային խաղերի համար հրապարակ է: Նրա չափսերը և դասավորությունը կարգավորվում են ֆուտբոլի առաջին կանոնով:

Պատմություն

- 1863 - Ֆուտբոլի դաշտի չափերի վերաբերյալ կանոնների առաջին հրահանգները:
- 1875 - Շեֆիլդի ֆուտբոլային ասոցիացիայի ճնշման ներքո Անգլիայի ՖԱ-ն ընդունում է կանոններ, որոնք նախատեսում են նպատակին կոշտ խաչմերուկով վերազինել ն արգելել ժապավենների օգտագործումը: Սահմանվում է դարպասների վերջնական չափսերը:
- 1891 - Դարպասների վրա ցանց է հայտնվում:
- 1901 - Հայտնվում է տուգանային հրապարակը:
- 1912 - Դարպասապահը իրավունք է ձեռք բերում խաղալ ձեռքերով միայն իր տուգանային հրապարակում, չնայած մինչ այդ նրան թույլատրվում էր խաղալ ձեռքերով ամբողջ դաշտում:
- 1937 - վերջին նշագրման փոփոխություն, տուգանային հրապարակի աղեղ տուգանային հրապարակից 10 յարդ հեռավորության վրա

Տարածություն

Խաղերը կարող են անցկացվել ինչպես բնական, այնպես էլ արհեստական ծածկույթով խաղադաշտերում: Ֆուտբոլային խաղի կանոնների համաձայն, արհեստական ծածկույթը պետք է կանաչ լինի:

Չափսեր

Խաղադաշտը ունի ուղղանկյունի տեսք: Կողային գիծը անպայման պետք է լինի ավելի երկար, բան նպատակային գիծը:

Դաշտի չափսեր

Երարություն նվազագույնը 90 մ (100 յարդ), առավելագույնը 120 մ (130 յարդ)

Լայնություն նվազագույնը 45 մ (50 յարդ), առավելագույնը 90 մ (100 յարդ)

Տարածքը ںսկած 4050 մ2 մինչև 10 800 մ2

Դաշտի չափսերը միջազգային խաղերի ժամանակ

Երարություն նվազագույնը 100 մ (110 յարդ), առավելագույնը 110 մ (120 յարդ)

Լայնություն նվազագույնը 64 մ (70 յարդ), առավելագույնը 75 մ (80 յարդ)

FIFA –ի կոմից առաջարվող չափսեր ,1(

Երկայրություն — 105 մետր

Լայնություն— 68 մետր

Տարածք-7140 մ2

Նշագծում

Դաշտի նշագծումը կատարվում է 12 սմ լայնությամբ գծերից, այս գծերը մուտքագրում են իրենց սահմանափակումները: Բոլոր գծերը պետք է ունենան միևնույն լայնությունը:

Խաղադաշտը միացնող երկու երկար գծեր կոչվում են կողային գծեր, երկու կարճ գծերը՝ դարպասային գծեր:

Դարպասի մակերես

Դաշտի յուրականչյուր կեսում նշվում է դարպասնեի տարածքը՝ գոտի, որի սահմաններից կատարվում է հարված դարպասից:

Յուրաքանչյուր դարպասի ներսից 5.5 մ (6 յարդ) տեղակայված կետերից երկու տող գծագրվում են աջ անկյուններով դեպի նպատակային գիծը դաշտի խորքերը:

Գոլային գծից 5,5 մ (6 բակեր) հեռավորության վրա, այս տողերը միացված են մեկ այլ գիծով ՝դարպասային գծերին զուգահեռ: Այսպիսով, դարպասային գծերի մակերեսը 18,32 մ է (20 յարդ) 5,5 մ-ով (6 յարդ):

Անկյունային հատվածներ

Դաշտի չորս անկյուններից յուրաքանչյուրում 1 մ շառավղով (կամ 1 յարդ) կամարով գծված է դաշտի անկյունում գտնվող կենտրոնով ' սահմանափակելով հատվածը անկյունային հարվածների կատարման համար:

Անկյունային հատվածների սահմաններից 9.15 մ (10յարդ) հեռավորության վրա կարող են գծանշվել կողային գծեր և նպատակային գծեր (նրանց կողքին գտնվող գծերի արտաքին մասում աջ անկյուններով), որն օգտագործվում է որոշելու այն հեռավորությունը, որտեղ գտնվում են խաղացողները անկյունային հարվածի կատարման ժամանակ:

Դրոշակակիրներ

Դաշտի անկյուններում անպայման պետք է տեղադրվեն դրոշներ առնվազն 1.5 մ բարձրությամբ (5 ոտնաչափ) բարձրության վրա գտնվող դրոշակակիրների վրա, որոնք վերևում գագաթներ չունեն:

Բացի այդ, դրոշակակիրները կարող են տեղադրվել միջին և կողային գծերի խաչմերուկից առնվազն մեկ մետր հեռավորության վրա (ժամանակակից ֆուտբոլում դրանք օգտագործվում են շատ հազվադեպ):

Դարպասներ

Դարպասը պետք է լինեն 7,32 մետր լայնությամբ (8 յարդ) և 2,44 մետր (8 ոտնաչափ) բարձրությամբ: Դարպասները պետք է տեղադրվեն դարպասային գծերի կենտրոնում (լինեն անկյունային դրոշակակետերից հավասար հեռավորության վրա) և ամուր ամրացված լինեն գետնին: Դյուրակիր դարպասների օգտագործումը թույլատրելի է

միայն այն դեպքում, եթե դրանք բավարարեն այս պահանջը։ Դարպասային գծերի լայնությունը հավասար է սյուների և խաչմերուկների լայնությանը։

Տեխնիկական տարածք

Մարզադաշտերում հանդիպումներ անցկացնելիս, որտեղ կան հատուկ նշանակված տեղեր՝ տեխնիկական անձնակազմի և փոխարինողների համար, դաշտի անմիջական հարևանությամբ նշանակված է տեխնիկական գոտի, որի սահմանները 1 մետր են, տարածքի երկու կողմերում էլ, որոնք նախատեսված են փոխարինողների նստարաններ, և առաջ ' կողքի գծից 1 մ հեռավորության վրա։ Այս գոտու սահմանները նշելու համար խորհուրդ է տրվում օգտագործել գծանշաններ։

Ֆուտբոլային դաշտի կառուցվածք

Համաշխարհային կարգի ֆուտբոլի խաղադաշտը բարդ բազմաշերտ կառույց է։ Ֆուտբոլի դաշտը բաղկացած է (վերևից ներքև) հետևյալ մասերից

- Խոտածածկ մարգագետին
- Ավազի և մանրախիճի հաաակ
- Ջեռուցման խողովակներ
- Ջրահեռացման խողովակներ
- Օդափոխման խողովակներ

Խոտային ծածկույթ

Խոտի ծածկույթը պետք է ջրել և պարարտացնել, ինչպես նաև ցանել «ճաղատ բծերը»։ Խոտը թույլ չի տալիս շատ խաղեր անցկացնել, որպեսզի այն չփչանա, բնական խոտի վրա նախատեսած հանդիպումների քանակը չպետք է զերազանցի շաբաթը երկուսը։

Ժամանակակից մարզադաշտերում խոտը աճեցված չէ, բայց բերված է տորֆի գլորումների տեսքով։

Սինթետիկ ծածկույթ

Նախագծված է որպես բնական մարգագետինների փոխարինող այն մարզերում (կլիմայական գոտիներ), որտեղ բացակայում են խոտի ֆոտոսինթեզի պայմանները։

Սինթետիկ ծածկույթը սինթետիկ նյութից պատրաստված «գորգ» է, որի մեջ ամրացված են արհեստական թելի փաթեթներ («խոտի շեղբեր»)։ Յուրաքանչյուր «խոտի բերան» ոչ միայն պլաստմասե ժապավեն է, այլև բարդ ձևի արդյունք, օրինակ ուժեղացնող կողոսկրներով։

Խաղային բնութագրերն ապահովելու համար արհեստական տորֆը ծածկված է լցանյութով, որը բաղկացած է ավազից և փխրուն ռետիններից։

Սինթետիկ ծածկույթը պահանջում է երկու տեսակի խնամք

- Ծածկույթի մակերեսը բեկորներից մաքրելու համար (ծառի տերևներ և այլն) և պարբերաբար լրացնել լցոնիչը պահանջվող մակարդակով։

- Լցոնիչի փափկացումը հատուկ սարքավորումներով, որոնք թուլացնում են լցոնիչը, որը բաղկացած է քվարց ավազից և ռետինե հատիկից։

Երիտասարդական ֆուտբոլի դաշտերը

ԱՄՆ-ի երիտասարդական ֆուտբոլը առաջարկում է ստանդարտ չափի դաշտեր ' հիմնվելով ՖԻՖԱ-ի ուղեցույցների վրա 14 տարեկանից բարձր խաղացողների համար; Փոքր խաղացողների համար չափերը փոքր են։

8 տարեկան եւ ավելի երիտասարդ։

- Նպատակը `4–ից 6 ոտնաչափ
- Դաշտ։ 15-20 մետր լայնություն եւ 25-35 մետր երկարություն

9-10 տարեկանների համար.

- Նպատակը `6–ը 18 կամ 6-ով՝ 12 ոտնաչափ
- Դաշտ։ 35-45 մետր լայնություն եւ 55-65 մետր երկարություն

12-13 տարեկանների համար .

- Նպատակը. 18-ը կամ 7-ը `21 բակեր
- Դաշտ։ 45-55 մետր լայնություն եւ 70-80 մետր երկարություն

Ֆուտբոլի գնդակ

Գնդակ, որն օգտագործվում է ֆուտբոլ սպորտաձևում։

Սկզբնական ժամանակներում ֆուտբոլի գնդակները պատրաստում էին տարբեր կենդանիների կաշվից։

Դրանք շուտ էին մաշվում և ուժեղ հարվածներից պատռվում էին։ Հատուկ պատրաստման եղանակը մշակեց Չարլզ Գուդիերը 1838 թվականին; Նա գնդակ պատրաստեց կաուչուկից, որը հրաբխային ծագում ուներ։ 1855 թվականին Չարլզը ներկայացրեց իր առաջին պատրաստած գնդակը։ Դա շատ հարմար էր, չէր պատռվում և չէր մաշվում։

Որակը և տեսքը

- Ունի գնդաձև տեսք.
- Հիմնականում պատրաստվում է բնական և արհեստական կաշվից
- Գնդակի շրջանագծի երկարությունը տատանվում է 68-70 սմ-ի սահմանում^
- Գնդակի ծանրությունը տատանվում է 410-450 գ-ի սահմանում
- Գնդակի մեջ ջուրը ներծծվելով ավելացնում է գնդակի զանգվածը

Հայաստանի ֆուտբոլի, ազգային հավաքական, ֆուտբոլի ազգային հավաքական, որը ներկայացնում է Հայաստանը ֆուտբոլի միջազգային մրցաշարերում և առանձին հանդիպումներում։ Խորհրդային Միության անկումից հետո հավաքականը իր առաջին միջազգային խաղն անցկացրել է Մոլդովայի դեմ 1992 թվականի հոկտեմբերի12–ին։Պատմություն(խմբագրել | խմբագրելկոդը)

Հայաստանի անկախացումից հետո 1992 թվականի հունվարի 18-ին, հիմնադրվել է հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիան, որը նույն թվականին կապ է հաստատել ՖԻՖԱ-ի, իսկ 1993 թվականին ՈՒԵՖԱ-ի հետ։ Հայաստանի ազգային հավաքականի պատմությունն սկսվում է 1992 թվականի հոկտեմբերի 14-ին, երբ Հայաստանը խաղում է Մոլդովայի հավաքականի դեմ։ հանդիպման ընթացքում ոչ մի գոլ չի արձնագրվում, և խաղն ավարտվում է ոչ-ոքի։ 1996 թվականին Հայաստանի հավաքականը դառնում է Եվրոպայի և աշխարհի առաջնությունների որակավորման փուլերի մասնակից։ 1994 թվականից սկսած Հայաստանը մասնակցել է ՈՒԵՖԱ Եվրոպայի Լիգայի ու ՖԻՖԱ Աշխարհի առաջնության բոլոր որակավորման փուլերին։

Հայաստանի ազգային հավաքականի առաջին գլխավոր մարզիչն է եղել Խորհրդային Հայաստանի ֆուտբոլի աստղ Էդուարդ Մարգարովը։ ՈՒԵՖԱ-ի հոբերանական մրցանակի դափնեկիր և նախկին ֆուտբոլիստ Խորեն Հովհաննիսյանը նույնպես եղել է Հայաստանի հավաքականի մարզիչ։ Սկզբնական շրջանում հավաքականի մարզիչներից շատերն այդ պաշտոնում մնում էին երկու տարուց ոչ ավելի։ 2006 թվականին Հայաստանի հավաքականի մարզիչ է դառնում շոտլանդացի Իան Պորտերֆիլդը, ում շնորհիվ թիմը հասնում է իր առաջին հաջողություններին։ Հայաստանի հավաքականն անցկացնում է հաղթական խաղեր Ղազախստաեի (2:1) և Լեհաստանի (1:0) հավաքականների դեմ, իսկ Պորտուգալիայի հավաքականի դեմ խաղը, որին մասնակցում էր նաև Պրիշտիանու Ռոնալդուն, ավարտվում է 1:1 հաշվով։ Սակայն 62-ամյա Պորտերֆիլդը մահանում է քաղցկեղից կիսատ թողնելով գործը։ Պորտերֆիլդից հետո հավաքականի մարզչի պաշտոնակատար է դառնում նրա օգնականը կարդան Մինասյանը, ով շատ բան էր սովորել Պորտերֆիլդից ու Սամվել Դարբինյ անից։ 2009 թվականի փետրվարի 10-ին Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ Ռուբեն Հայրսպետյանի հրամանով կարդան Մինասյանը նշանակվում է հավաքականի մարզիչ։ ՈՒԵՖԱ Եվրո 2012 ընտրական փուլի ընթացքում Մինասյանի գլխավորությամբ Հայաստանի հավաքականը 8 խմբում հանդիպում է Ռուսաստանի, Ալովակիայի, Իռլանդիայի, Մակեդոնիայի ու Անդորրայի հավաքակ անների դեմ։ Հայաստանի հավաքականը երկու հանդիպումներում էլ հաղթում է Ալովակիայի (4:0 և 3:1) ու Անդորրայի (4:0 և 3:0) հավաքականներին։ Մակեդոնիայի հավաքականի հետ խաղերն ավարտվում են 2:2 և 4:1, իսկ Ռուսաստանի հետ հանդիպումը 0:0 հաշվով։ 8 խմբում ամենաշատ գոլերը խփել էր Հայաստանի հավաքականը (22 գոլ), իսկ Հենրիխ Մխիթարյանը փխել էր 6 գոլ դառնալով 8 խմբի ամենաշատ գոլ խփած ֆուտբոլիստը։

Մեդիամաքս–ի «Արարատ 73՝ վերելքի ուլին» հատուկ նախագիծը 7 ամիսների ընթացքում պատմելու 1973 թվականին Երեւանի Արարատի ԽՍՀՄ առաջնությունում տարած հաղթանակի մասին։

Արսեն Կակոսյան

1973թ, 7 ապրիլի։ Տուր 1։

Առաջնության դրոշը «Հրազդան» ստադիոնում բարձրացնում են «Արարատի» ու Կիեւի «Դինամոյի» ավագները։

ՍՏՈՒԳԱՏԵՍ

Ահա եւ սկսվեց... Անհնար է հաշվել, թե այսօր քանի անգամ է սիրտս կծկվել, մի բուռ դարձել։ Երբ հիշում էի երեկոյան խաղի մասին, սառը քրտինք էր պատում ինձ։ Իսկ խաղի ընթացքում առհասարակ թվում էր, թե սիրտս աշխատում է ընդմիջումներով։ Նկատել եմ, որ խաղաշրջանի սկզբում միշտ այդպես է երկրպագուների հուզմունքը կարելի է չափել ամենաբարձր սանդղակով։ Պատճառը ինֆորմացիայի անբավարարությունն է։ Սիրելի թիմին դաշտում տեսնելու հնարավորությունից երկար ժամանակ զրկված հանդիսատեսը տարբեր տեսակի ենթադրություններ է անում։ Այդ պատճառով առաջին խաղին նա գնում է որպես յուրօրինակ ստուգատեսի; Երկրպագուն այդ օրերին հատկապես խիստ է ու բծախնդիր։ Հատկապես եթե նախորդ խաղաշրջանում թիմը հաջող է հանդես եկել։ Իսկ քանի որ «Արարատը» հաջող է հանդես գալիս արդեն երկու խաղաշրջաններում, պահանջները ֆուտբոլիստների նկատմամբ չափազանց մեծ են։ Այդ ամենին գումարվում է այնպիսի արտառոց իրադարձություն, ինչպիսին է նոր մարզչի Նիկիտա Սիմոնյանի ընդգրկումը թիմի կազմում, որից շատերն ուղղակի հրաշք են ակնկալում առանց դա թաքցնելու։ Եվ ահա առաջին հիասթափությունը, խորամանկ ու խելամիտ տակտիկական նորարարությունների մասին պատմելու փոխարեն նախապատրաստված հակառակորդներին վախեցնելու նպատակով, մարզիչը խաղաշրջանի բացման նախօրեին տված իր առաջին հարցազրույցում խոսում է ֆիզիկական պատրաստության մասին։ Մի թե նա մտադիր է «Արարատը» տանել այն թիմերի ճանապարհով, որոնց կարգախոսը «խփիր-վազիր» տխրահռչակ բանաձեւն է։

Հիշում է դարպասապահ Ալյոշա Աբրահամյանը

Մինչեւ մրցաշրջանի սկիզբը լավ նախապատրաստվել էինք։ Բոլորս շատ ուրախ էինք, որ Նիկիտա Սիմոնյանն է լինելու մեր մարզիչը որը բոլորիս կողմից հարգված եւ սիրված էր։ Նա կիրք անձնավորություն էր, հեղինակություն էր՝ թե Ռուսաստանում եւ թե Հայաստանում։ Ամբողջովին նվիրված էր թիմին եւ թիմն էլ իր են նվիրվեց 10-15 օրով մեկնեցինք Ծաղկաձոր նախապատրաստվելու, այնուհետեւ մեկնեցինք Գագրա։ Հիմնականումուշադրությունը սեւեռումէինք ֆիզիկական պատրաստվածության վրա՝ տարբեր տեսակի վարժություններ, որոնք անհրաժեշտ են լավ մարզավիճակ ձեռքբերելու համար։ Գազրայում եղանակը բարենպաստ չէր, սակայն դա մեզ չխանգարեց հոյակապ նախապատրաստվել։ Մարզումներից հետո էլ եւ ազատ օրերին շարունակում էինք մարզվել, հանգստանալ գրեթե չէինք հասցնում։

Հենրիխ Մխիթարյան

Անձնական տվյալներ	
Ամբողջական անուն	Հենրիկ Համլետի Մխիթարյան
Քաղաքացիությունը	Հայաստան
Մականուն	Միկի
Ծննդյան ամսաթիվ	հունվարի 21, 1989[1][2][3][...] (34 տարեկան)
Ծննդավայր	Երևան, ՀԽՍՀ, Հայաստան
Հասակ	178 սմ
Քաշ	74 կգ
Դիրք	Կիսապաշտպան

Ակումբային տեղեկություններ	
Ներկա ակումբ	Ինտեր
Համար	22
Պատանեկան կարիերա	
1995 - 2006	Փյունիկ

Մասնագիտական կարիերա*			
Տարի	Ակումբ	Խաղ	(Գոլ)
2006 - 2009	Փյունիկ	70 (30)	
2009 - 2010	Մետալուրգ Դոնեցկ	37 (12)	
2010 - 2013	Շախտյոր Դոնեցկ	72 (38)	
2013 - 2016	Բորուսիա Դորտմունդ	90 (23)	
2016 - 2018	Մանչեսթեր Յունայթեդ	39 (5)	
2018 - 2019	Արսենալ	39 (8)	
2019 - 2022	Ռոմա	65 (18)	
2022 - մ. հ.	Ինտեր	35 (5)	

Մասնագիտական կարիերայում ընդգրկված են միայն առաջնության խաղերը և գոլերը ըստ 30 սեպտեմբեր 2017:

‡ Ազգային հավաքականի խաղերն ու գոլերը ըստ 09 հոկտեմբեր 2017

Հենրիխ Համլետի Մխիթարյան (հունվարի 21, 1989[1][2][3][...], Երևան, Հայկական ԽՍՀ, ԽՍՀՄ), հայ պրոֆեսիոնալ ֆուտբոլիստ, «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» առաջին աստիճանի շքանշանակիր[4][5]: Հայաստանում ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի բարի կամքի դեսպան[6]: Հենրիխ Մխիթարյանը ծնվել է ֆուտբոլիստ Համլետ Մխիթարյանի ընտանիքում: Յոթ տարեկան հասակում ընտանիքի հետ Ֆրանսիայից վերադարձել է Հայաստան, որտեղ էլ որոշել է ընտրել ֆուտբոլիստի կարիերան: Հայաստանի ազգային հավաքականի լավագույն ռմբարկուն է, իսկ 2015 թվականից՝ ավագը:

Ներկայումս հանդես է գալիս իտալական «Ինտեր» ֆուտբոլային ակումբում: Ունի Երևանի պատվավոր քաղաքացու կոչում (2012)[7]: Ութ անգամ (յոթ անգամ անընդմեջ[8]) դարձել է Հայաստանի լավագույն ֆուտբոլիստ (2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 թվականներին): Համարվում է Հայաստանի ազգային հավաքականի պատմության լավագույն ռմբարկուն՝ 88 խաղում խփած 30 գնդակով: Հանդիսանում է միակ հայ ֆուտբոլիստը, որը խաղացել է Անգլիայի Պրեմիեր Լիգայում, և առաջին Հայ ֆուտբոլիստը,ով հասել է ՈՒԵՖԱ Չեմպիոնների Լիգայի եզրափակիչ:

2017 թվականին ընդգրկվել է Հայաստանի լավագույն մարզիկների Top 10-ում[9]:

Կենսագրություն

Հենրիխ Մխիթարյանը ծնվել է 1989 թվականի հունվարի 21-ին, Հայաստանի մայրաքաղաք Երևանում՝ Մարինա Թաշչյանի և Համլետ

Մխիթարյանի ընտանիքում։ Մխիթարյանի հայրը՝ Համլետ Մխիթարյանը, ով 1980-ականների Երևանի «Արարատ» ֆուտբոլային ակումբի հայտնի հարձակվողներից էր, մահացել է 33 տարեկան հասակում՝ գլխուղեղի ուռուցքից[10]։

Մխիթարյանի մայրը՝ Մարինա Թաշչյանը, ղեկավարում է Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ազգային հավաքականների բաժինը, իսկ նրա ավագ քույրը՝ Մոնիկա Մխիթարյանը, աշխատում է ՈՒԵՖԱ-ի կենտրոնակայանում[11]։

1990-ականների սկզբին Մխիթարյանի ընտանիքը տեղափոխվել է Ֆրանսիա, որտեղ նախկինում նրա հայրը՝ Համլետ Մխիթարյանը խաղացել էր տեղի «ԱՍՕԱ Վալանս» ակումբում՝ օգնելով թիմին բարձրանալ Լիգա 2-ի երկրորդ դիվիզիոն։ Մխիթարյանն իր վաղ մանկությունն անցկացրել է Վալանսում։ Ցանկանալով դառնալ ֆուտբոլիստ՝ նա սկսել է հետևել հոր օրինակին։ Երեխա ժամանակ միշտ դիտում էր հոր խաղերը՝ ցանկանալով հետևել նրա մարզումներին։ Մայրը՝ Մարինան պատմում է, որ երբ Համլետը գնալիս է եղել մարզումների, փոքրիկ Հենրիխը միշտ ցանկացել է գնալ հոր հետ, իսկ երբ հայրը նրան չի տարել՝ սկսել է լաց լինել այնքան, մինչև նա ստիպված Հենրիխին իր հետ է տարել։

1995 թվականին Մխիթարյանները վերադարձել են Երևան, որտեղ էլ առաջին անգամ Հենրիխի տատիկը՝ Լիդիա Լավրետևան, նրան տարել է ֆուտբոլային դպրոց։

Մխիթարյանն ավարտել է Ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտը։ Ներկայումս սովորում է տնտեսագիտություն՝ Սանկտ Պետերբուրգի ինստիտուտի Երևանյան մասնաճյուղում։ Ավարտելուց հետո մտադիր է սովորել այնտեղ՝ որպես իրավաբան։ Մխիթարյանը Զինեդին Զիդանին համարում է իր ֆուտբոլային կուռքը[12][13][14]։

Փյունիկ

1995 թվականին Մխիթարյանը դարձել է Փյունիկի երիտասարդական հավաքականի անդամ և իր առաջին աշխատավարձը ստացել է տասնհինգ տարեկան հասակում[15]։ Ավելի ուշ տեղափոխվել է Փյունիկի մեծահասակների հավաքական՝ որպես պրոֆեսիոնալ ֆուտբոլիստ առաջին անգամ հանդես գալով 2006 թվականին, 17 տարեկան հասակում։ Վերջին անգամ թիմի կազմում խաղացել է 2009 թվականի խաղաշրջանում։ Այդ խաղաշրջանի 10 թիմային խաղերի ընթացքում նա դարպաս է ուղարկել 11 գնդակ։ Փյունիկի մեծահասակների թիմում 4 տարվա խաղաշրջանի ընթացքում չորս անգամ նվաճել է Հայաստանի պրեմիեր լիգան (2006, 2007, 2008 և 2009 թվականներին)։ 2007 և 2009 թվականներին նրանց թիմը երկու անգամ նվաճել է Հայաստանի սուպերգավաթը, մեկ անգամ Հայաստանի գավաթը՝ 2009 թվականին։ Ընդհանուր առմամբ Մխիթարյանը մասնակցել է թիմի 70 հանդիպումներին և դարպաս է ուղարկել 30 գնդակ, իսկ հավաքականի 89 հանդիպումներին դարձել է 35 գոլի հեղինակ[16]։ Փյունիկի,Հայաստանի ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ Վարդան Մինասյանն ասել է, որ նա իր լավագույն խաղացողին կցանկանար տեսնել ավելի ուժեղ թիմերում խաղալիս։ Մինասյանը հաստատեց, որ երիտասարդ Հենրիխը լեգենդ դառնալու համար լավ ուղի է անցել։ Մինասյանը Հենրիխի մասին ասել է. «Նա միայնակ կարող է հաղթել խաղը։ Նա որսում է ճիշտ պահը և հաճույքով հարվածում»[17]։

Լիոնել Անդրես Մեսսի

Անձնական տվյալներ	
Ամբողջական անուն	Լիոնել Անդրես Մեսսի[1]
Ազգությունը	իտալա-արգենտինացի
Քաղաքացիությունը	Արգենտինա, Իսպանիա[3] և Իտալիա[ ]
Ծննդյան ամսաթիվ	հունիսի 24, 1987[5][6][7][...] (36 տարեկան)
Ծննդավայր	Ռոսարիո, Արգենտինա
Հասակ	170 սմ[2]

Քաշ	72 կիլոգրամ[8]
Դիրք	Հարձակվող

Ակումբային տեղեկություններ				
Ներկա ակումբ	Ինտեր Մայամի			
Համար	10			
Պատանեկան կարիերա				
1995 - 2000	Նյուելզ Օլդ Բոյզ<rm />Բարսելոնա			
2000 - 2004				
Մասնագիտական կարիերա*				
Տարի	**Ակումբ**		**Խաղ**	**(Գոլ)**
2003 - 2004	Բարսելոնա	Գ		
2004 - 2005	Բարսելոնա	Բ	30	(47)
2003 - 2021	Բարսելոնա		22	(6)
2021 - 2023	ՊՍԺ		520	(474)
2023-ն. ժ	Ինտեր Մայամի		39 (13)	
Ազգային հավաքական				
2005	Արգենտինա	(մինչև 20)	18	(14)
2008	Արգենտինա	(մինչև 23)	5	(2)
2005-	Արգենտինա		172	(98)

* Մասնագիտական կարիերայում ընդգրկված են միայն առաջնության խաղերը և գոլերը:

Լիոնել Անդրես Մեսսի[9] (իսպ.՝ Lionel Andres Messi, հունիսի 24, 1987[5][6][7][...], Ռոսարիո, Սանտա Ֆե նահանգ, Արգենտինա[10]), արգենտինացի ֆուտբոլիստ, հարձակվող, «Ինտեր Մայամի» ֆուտբոլային ակումբի խաղացող և թիմի ավագ: Համարվում է բոլոր ժամանակների լավագույն ֆուտբոլիստներից մեկը: Մեսսին Արգենտինայի ազգային հավաքականի լավագույն ռմբարկուն է: Ներկա պահին ֆուտբոլի պատմության ամենատիտղոսակիր ֆուտբոլիստն է 44 տիտղոսով: Նրան հաճախ համեմատում են Դիեգո

Մարադոնայի հետ, իսկ վերջինս նրան համարում էր իր «հետնորդը»[11][12]: Մեսսին «Ոսկե գնդակի» ութակի մրցանակակիր է (2009, 2010, 2011, 2012, 2015, 2019, 2021,2023 թվականներ)[13][14][15][16][17][18][19]:

2019 թվականի սեպտեմբերի 23-ին հայտարարվել է, որ ՖԻՖԱ-ի դասակարգման աղյուսակի համաձայն՝ Մեսսին արժանացել է *«The Best FIFA Men's Player»* տիտղոսին՝ հավաքելով 46 միավոր[20][21][22][23]:

Մեսսին ֆուտբոլ խաղալ սկսել է երիտասարդ տարիքում և իր հմտություններն ու ներուժը շուտով իրագործել է «Բարսելոնայում»: Նա «Նյուելս Օլդ Բոյսի» երիտասարդական թիմից «Բարսելոնա» է տեղափոխվել 2000 թվականին: 2004-2005 մրցաշրջանում նա դարձավ թիմի ամենաերիտասարդ ֆուտբոլիստը, ով առաջնությունում գոլի հեղինակ է դարձել: Մեսսին շուտով լուրջ հաջողությունների հասավ իր թիմի հետ՝ երկու անգամ հաղթելով Լա Լիգ յում (2005, 2006 թթ.) և Չեմպիոնների Լիգայում (2007 թ.):

2006-2007 մրցաշրջանից նա դարձավ հիմնական կազմի խաղացող, դարձավ հեթ-տրիկի հեղինակ «Էլ Կլասիկոյում» և մրցաշրջանն ավարտեց 14 գոլով՝ մասնակցելով լիգայի 27 խաղի: 2008-2009 մրցաշրջանը հաջողված էր Մեսսի համար. նա խփեց 38 գոլ և կարևոր դեր խաղաց իր թիմի հաղթարշավում: Այդ սեզոնում Բարսելոնան հաղթեց Լա Լիգայում, նվաճեց Իսպանիայի գավաթը և Չեմպիոնների Լիգայի գավաթը: 2009-2010 մրցաշրջանում Մեսսին դարձավ 47 գոլի հեղինակ՝ կրկնելով Ռոնալդոյի ռեկորդը, իսկ 2010-2011 մրցաշրջանում Մեսսին բոլոր մրցաշարերում միասին դարձավ 53 գոլի հեղինակ:

Մեսսին հինգ անգամ դարձել է Իսպանիայի չեմպիոն, երեք անգամ հաղթել է Չեմպիոնների Լիգայում՝ «Մանչեսթեր Յունայթեդի» դեմ երկու եզրափակիչներում էլ դառնալով գոլի հեղինակ: 2010-2011 Չեմպիոնների Լիգայում դառնալով 12 գոլի հեղինակ՝ Մեսսին դարձավ երրորդ խաղացողը պատմության մեջ, ով երեք անգամ անընդմեջ դառնում է Չեմպիոնների Լիգայի լավագույն ռմբարկու[24]:

Մեսսին 2005 ՖԻՖԱ Աշխարհի պատանեկան առաջնության լավագույն ռմբարկուն է վեց գոլերով, այդ թվում՝ երկուսը եզրափակիչ խաղում: Շուտով նա դարձավ Արգենտինայի ազգային հավաքականի անդամ: 2006 թ. նա դարձավ ամենաերիտասարդ խաղացողը, ով մասնակցեց է ՖԻՖԱ-ի աշխարհի առաջնությանը, իսկ 2007 թ.-ին մասնակցեց Ամերիկայի գավաթի եզրափակչին: 2008 թ.-ին Պեկինում նա շահեց իր առաջին միջազգային տիտղոսը՝ դառնալով օլիմպիական չեմպիոն:

2021 թվականի հունվարի 18-ին Մեսսին պաշտոնապես հայտարարեց, որ հեռանում է «Բարսելոնայից»[25]: «Բարսելոնան» ևս պաշտոնապես հաստատել է Մեսսիի հեռանալու մասին լուրը[26]:

2022 թվականին Լիոնել Մեսսին Արգենտինայի ֆուտբոլի ազգային հավաքականի կազմում դարձել է աշխարհի չեմպիոն ;

Կենսագրություն

Լիոնել Մեսսին, կամ էլ պարզապես Լեոն, ծնվել է 1987 թվականի հունիսի 24-ին արգենտինական Սանտա Ֆէ քաղաքում։ Նա ծնվել և մեծացել է ամեն ինչով ապահովված ընտանիքում։ Նրա ծնողներն էին Խորխե Հորասիա Մեսսին և Մարիա Կուկիչինին[30][31][32][33]։

Մեսսիների ընտանիքը ծագում էր իտալական Անկոնա քաղաքից, որտեղից նրա նախահայրը, Անջելո Մեսսին, գաղթել է Արգենտինա[34][35]։ Նա ունի երկու ավագ եղբայրներ, որոնցից մեկը նրանից մեծ է 5, մյուսը՝ 7 տարով, և մեկ քույր[36]։

Նա սկսել էր իր կարիերան 1995 թվականին «Նյուելզ Օլդ Բոյս» թիմում[37]։ 11 տարեկանում նրա մոտ հայտնաբերվում է աճի հորմոնի հետ կապված խանգարում, որը դանդաղեցնում էր նրա աճը, ընտանիքը չէր կարողանում գումար հայթայթել բավականին թանկ բուժման համար[38]։ Երիտասարդ Մեսսիի տաղանդի մասին պատմում են «Բարսելոնա» ֆուտբոլային ակումբի սպորտային գծով տնօրենին, որը Մեսսիի խաղը դիտելուց հետո, առաջարկում է վերցնել նրան ակումբ և հոգալ բուժման ծախսերը, եթե նա համաձայնվի սկսել նոր կյանք Իսպանիայում։ 13 տարեկանում իր ծնողների հետ տեղափոխվում է Իսպանիայի Բարսելոնա քաղաք[39]։

Սակայն մինչ այդ Լիոնելով սկսեցին հետաքրքրվել «Ռիվեր Փլեյթի» ղեկավարները, սակայն «կարմրա-սպիտակավունների» շարքին տեղափոխվելուն խանգարեց բյուրոկրատական պահանջները։ Բշժկական բազմաթիվ թղթերը հոգնեցրին Խորխե Մեսսիին և նա հրաժարվեց բանակցություններից։ Հավանաբար սա էլ դարձավ այն կետը, որը բերեց նրան «Բարսելոնա»[37][39]։

2000 թվականին իտալական Բերգամո քաղաքում անկացված բավականին հեղինակավոր մրցաշարում, ուր մասնակցում էին նաև «Բարսելոնայի» երիտասարդ ֆուտբոլիստները, քարը քարի վրա չթողեցին մրցակիցներին՝ ընդհանուր առմամբ հաղթելով 38-0 հաշվով, որոնցից ամենադիմացկունը գտնվեց «Յուվենտուսի» մանկապատանեկան ակումբը, որը պարտվեց 4-0 հաշվով։ Այդ մրցաշարի լավագույն ֆուտբոլիստ ճանաչվեց Լիոնել Մեսսին։

Եզրակացություն

Մեծ է Ֆուտբոլի դերը նշանակությունը, երեխաների համակողմանի զարգացման գործընթացում: Ֆուտբոլը կոլեկտիվ խաղ է: Հաջողության հասնելու համար անհրաժեշտ է բոլոր խաղացողների՝ 11 ֆուտբոլիստների փոխհամաձայնեցված գործողություն: Ֆուտբոլը ամենահանրաճանաչ և ամենատարածված մարզաձևերից է համակողմանի ֆիզիկական զարգացման և առողջության ամրապնդման գործուն միջոց: Հայաստանի Հանրապետությունում ֆուտբոլով զբաղվում են հազարավոր մարդիկ: Այն առաջատար տեղ ունի ֆիզիկական դաստիրակության համակարգում: Ֆուտբոլը որպես թիմային խաղ դաստիարակում է ընկերասիրություն, փոխօգնություն, զարգացնում է կամային այնպիսի հատկանիշներ ինչպիսիք են պատասխանատվությունը, հարգանքը խաղ ընկերների և մրցակիցների նկատմամբ:

Յուրաքանչյուր ֆուտբոլիստ իր անհատական հնարավորությունները, ինքնուրույնությունը, եռանդն ու ստեղծագործական հնարավորությունները պետք է

ներդնի ի շահ թիմի նպատակների: Հաջող խաղ ցուցադրելու համար անհրաժեշտ է

տրիապետել տեխնիկական բարդ հնարքների և տակտիկական գործողությունների,

զարգացնի ֆիզիկական կարողությունները, հաղթահարելով հոգնածությունը ցավը,

հուսալի խաղալ կլիմայական անբարենպաստ պայմաններում, խստագույնս պահպանել մարզական կանոնակարգը: Այս ամենը նպաստում է համարձակության, տոկունության, վճռականության, քաջության, սառնասրտության և այլ հատկությունների դաստիարակմանը: Մեծ է ֆուտբոլի գեղագիտական ներգործությունը, ինչպես մարզիկների, այնպես էլ հանդիսատեսի վրա: Ֆուտբոլի գեղեցկությունը միայն տեխնիկայի ցուցադրումը, առանձին ֆուտբոլիստների կատարողական վարպետությունը, խաղային առանձին պահերին արդյունավետ ավարտ չէ, այլ գեղեցիկ կոմբինացիաների փոխհամագործությունը և իհարկե գոլ խփելն է, գոլը: Ֆուտբոլը այն մարզաձևերից է, որ համակողմանի ներգործություն է ունենում մարզիկների օրգանիզմի բոլոր համակարգերի վրա, համալիր մշակումը է

արագաշարժություն, դիմացկունություն, ցատկունակություն, կորդինացիա, ճարպկություն և այլն: Բնակլիմայական զանազան պայմաններում մարզվելն ու խաղը նպաստում են օրգանիզմի կոփմանը, բարձրացնում են դիմադրողականությունը հատկապես մրսածության և այլ հիվանդությունների նկատմամբ: Միաժամանակ անձի մեջ դաստիրակվում է առօրյա աշխատանքային և մարզական ռեժիմին մշտապես հետևելու սովորություն: Ֆուտբոլը նպաստում է առողջ ապրելակերպի վարմանը, ստեղծագործական գործունեության երկարատևությանը, իսկ խաղի մրցակցային բնույթը, բարձր հուզականությունը և բազմաթիվ այլ գործոններ ֆուտբոլը դարձնում են ակտիվ հանգստի անցկացման լավագույն միջոց: Հսկայական է ֆուտբոլի դերը ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի քարոզչության համար: Անջնջելի և ազնիվ պայքարը, կատարողական բարձր վարպետությունը, ֆիզիկական կատարելիությունը ոչ միայն բազմահազար երկրպագուներին ներշնչում են բավարարվածության, ուրախության զգացում, այլ շահագրգռում են նրանց, բերում մարզադաշտ, մարզահրապարակ և մարզադահլիճ:

Չպետք է մոռանալ, որ ֆուտբոլը որպես մարզման լրացուցիչ միջոց, հաճախ կիրառվում է այլ մարզաձևերում ֆիզիկական պատրաստվածության գործընթացում:

Ֆուտբոլը առավել մեծ սեր ու հռչակ է վայելում երեխաների, պատանիների շրջանում, ուսումնական հաստատություններում, բնակչության բոլոր խավերում: Ֆուտբոլի մարզական հերթափոխը նախապատրաստվում է մանկապատանեկան մարզադրոցներում, օլիմպիական հերթափոխի ուսումնարաններում, ակումբներին կից մանկապատանեկան խմբերում, մարզական թեքումով գիշերօթիկ դպրոցներում:

Մարզաձևի բաժանմունքներ գործում են նաև այլ կազմակերպություններում: Մշտական մարզումները և մրցումները նպատակաուղղված են ֆիզիկական բազմակողմանի զարգացմանը և առողջության ամրապնդմանը, հասարակության լայն զանգվածների հանգստի, ժամանցի կազմակերպմանը: Հանգստյան վայրերում, զբոսայգիներում, ծովափին, ճամբարներում, հանգստյան տներում ֆուտբոլն մարզաառողջարարական և մարզական աշխատանքների կազմակերպման ամենաարդյունավետ միջոցն է: << ֆուտբոլը դպրոցում>> լայնամաշտաբ ծրագիր է իրականացվում ԱՊՀ-ի բոլոր երկրներում: ՈՒկրանիայում, Լիտվայում, Վրաստանում, Ռուսաստանի Դաշնությունում: Ռուսաստանի Դաշնությունում 2021թ. հանրակրթական դպրոցներում սկսեցին իրականացնել ռազմավարական կարևոր նախագիծ՝ << Ֆուտբոլը դպրոցում>>, որի նպատակն է տալ յուրաքանչյուր դպրոցականին հնարավորություն դրսևորել սեփական հնարավորությունները աշխարհի ամենա տարածված մարզաձևում ֆուտբոլում: 2021թ. յուրաքանչյուր հանրակրթական դպրոց կարող է անցկացնել ֆուտբոլի դաս: ֆուտբոլի դասը փոխարինում է <<ֆիզիկական կուլտուրա>> առարկայի 3-րդ դասը հաստատված աշխատանքային ծրագրով:

Դեռևս 2020թ Ռուսական ֆուտբոլային միությանը անցկացրեց <<ֆուտբոլը դպրոցում>> համառուսական փառատոն: <<Ֆուտբոլը դպրոցում>> լայնամաշտաբային ծրագիրը թույլ է տալիս որ ամեն մի երեխա զբաղվի ֆուտբոլով, ունենա հնարավորություն ցույց տալու սեփական կարողությունները, ապահովում է երեխաների մարզական առաջխաղացումը: Ֆուտբոլի դաստիրակչական նշանակությունը բավականին լայն է ընկերասիրություն, համագործակցություն, բարոյա-կամային հատկություններ, փոխօգնություն:

Առաջարկություն

Թե տղաները և թե աղջիկները պետք է տիրապետեն ֆուտբոլին: Այն երեխաները որոնք կցանկանան պարապել ֆուտբոլով արտադասարանական, կարող են ավելի խտացված ձևով ուսումնասիրել և յուրացնել ֆուտբոլի բոլոր տակտիկական և տեխնիկական հնագքները արտաժամյա պարապմունքներում: Միևնույն ժամանակ երեխաները պետք է յուրացնեն տեսական գիտելիքները իմանան խաղի կանոնները, տիրապետել ֆուտբոլ խաղի տեխնիկատակտիկական գործողություններին:

Դպրոցի մարզական ընկերությունը պետք է կազմակերպի տարբեր միջոցառումներ, և ցանկացողները հնարավորություն ունենան մասնակցել նման միջոցառումներին: Մարզը կարող է ստեղծել թիմեր և անցկացնել թիմային առաջնություն: Ֆիզիկական

կուլտուրայի ուսուցիչների համար մշակել են ուսուցման ծրագիր, ցույց են տրվում մեթոդական օգնություն, ապահովում են նյութատեխնիկական բազայով, գույքով։

Օգտագործված գրականության ցանկ

- Ա.Ա Դոբրով <<Ամեն ինչ սպորտի մասին>> Հայաստան հրատ.1981թ.
- .Ֆուտբոլ (Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ) Երևան 2009 թ. Սամսոն Սուրիկի Հակոբյան:
- .Դասավանդման մեթոդիկա Երևան 2013թ. Հ.Գաբրիելյան, Ֆ.Ղազարյան
- Եզրակացություն